Homenatge al professor Joan Bassegoda Nonell

Gustavo García Gabarró

Dr. Arquitecte. President d'Amics de Gaudí. ggg@coac.es

Senyor president, senyores i senyors, benvolguts amics:

Ens trobem avui per fer memòria i retre el merescut homenatge a l'estimat professor Joan Bassegoda Nonell.

Tots els aquí presents coneixem la qualitat professional i envergadura acadèmica del professor Bassegoda, per tant, en nom de l'Associació d'Amics de Gaudí, que ell presidí des de 1966 fins a la seva mort, em centraré en destacar unes pinzellades sobre les seves qualitats personals, que ens han deixat una ferma petjada.

Els qui el vam conèixer a la universitat sempre el vam anomenar Professor. Però el Dr. Bassegoda no era un professor com els altres. Ell ensenyava amb una autoritat inapel·lable perquè explicava des de la lògica i el sentit comú, que és com s'entenen les coses. Qualsevol que fos el tema que tractava, el feia atractiu i el comunicava amb gran il·lusió ja que, al final, el més atraient no era l'assumpte en sí sinó la forma com ell era capaç d'ensenyar-lo. Les seves explicacions eren compreses per tothom, per ben heterogeni que fos el seu auditori. El professor Bassegoda era un savi, perquè sabia molt de moltes coses.

Va treballar sempre amb una gran generositat cap als altres, mostrant una total disponibilitat. Als alumnes i investigadors sempre els captivava l'atenció gratuïta que els oferia aquell erudit catedràtic. El professor Bassegoda donava sempre tots el seus coneixements sobre la matèria, a aquell que li demanés. Ningú que s'acostés a ell per cercar informació marxava amb les mans buides. Amb els anys vam poder comprovar com, de fet, el que ens donava era ell mateix.

El professor va ser un treballador incansable, entregat a l'estudi i la divulgació. Va treballar de valent i sense descans. Els qui acostumaven a passar per la Càtedra Gaudí sabien que el podien trobar els dissabtes, diumenges o bé al més d'agost, sempre des de primeríssima hora del matí. Algun cop li vam preguntar si no feia vacances: *«Això de les vacances, l'oci i el descans són reminiscències burgeses»*, ens havia dit, *«cal guanyar-se el pa cada dia, com indica sant Pau»*.

El professor Bassegoda tenia una passió, Antoni Gaudí. Sovint recordava que Gaudí tenia els ulls d'un blau intens... Mai vam veure els ulls de Gaudí, però sí que vèiem els del Professor, també d'un blau ben clar, com s'il·luminaven d'una forma especial quan parlava del mestre de Reus. Durant més de 30 anys, com a director de la Càtedra Gaudí, va crear un magisteri propi sobre Gaudí, avui acceptat per tots. Però Gaudí no era valorat així abans, sinó que de vegades se l'havia tingut per un ximple, inclús en àmbits acadèmics. El professor Bassegoda va recollir, estudiar, harmonitzar i donar sentit i lògica a tots els escrits i coneixements que es tenien sobre Gaudí des de l'època que els recolliren els seus amics, deixebles i col·laboradors. D'aquesta manera, va elaborar aquest singular magisteri gaudinià, segons el qual, aquell jove arquitecte vingut de Reus

cent anys abans fou en realitat un visionari a qui gairebé ningú va comprendre ja que, desproveït de prejudicis acadèmics o professionals, va obrir els ulls a una nova forma de fer arquitectura, incorporant-hi una nova geometria extreta de la naturalesa, que la feia servir amb elegància i encert des de feia milions d'anys, per proposar una nova arquitectura totalment singular i de brillants resultats. Aquesta explicació, que va repetir cents de vegades, està perfectament sintetitzada en un breu escrit, recollit en el seu llibre *El Gran Gaudí* publicat el 1989, compendi de tot el seu coneixement de la vida i obra de Gaudí, en forma d'introducció titulat "La arquitectura de Gaudí: origen, formas y futuro" on s'explica el significat d'aquestes formes naturals observades per Gaudí des de la seva infantesa al Camp de Tarragona, la gènesi constructiva d'aquesta nova arquitectura basada en sòlids principis científics i el crit de llibertat que va llançar cap al futur.

El professor Bassegoda va tenir un intens sentit de l'humor, sempre present a les seves classes i els seus escrits, però sobretot en el seu tracte habitual. Un humor fi i didàctic, que aportava quelcom més i que avui trobem a faltar. A les darreres reunions amb la junta d'Amics de Gaudí, que fèiem a casa seva degut a l'avançat estat de la seva malaltia, ens arribava a fer riure per caure de la cadira. Tots recordem aquelles cartes a *La Vanguardia* de no més de tres línies, on abordava amb extraordinari sentit de l'humor els temes més diversos. També utilitzava aquest humor per fer-nos més amable la convivència diària. Recordàvem fa uns dies aquells cartellets que anava penjant per les parets de la Càtedra, com aquell que posà al lavabo i resava *«No tire de la cadena como si en ello le fuera la vida, suavidad, por favor»*.

El professor Bassegoda va ser un amant de la llibertat, una persona oberta i amb visió àmplia. No se'l podia encasellar amb limitacions ideològiques; així, mentre alguns veien en ell un destructiu conservador, altres el titllaren de revolucionari intel·lectual. Però ell va continuar atenent sempre tothom amb la mateixa disponibilitat i amabilitat.

Fou un home honrat i de fermes conviccions viscudes des d'una coherència exemplar, el què el va portar a patir algunes contradiccions. Va ser valent i mai refusà posicionar-se respecte a qualsevol tema sobre el que fos demanat.

Aquests darrers dies sovint parlem del Professor entre els Amics de Gaudí. Un dels membres de la junta, que el va tractar durant més de trenta anys va comentar que era una persona sincera i bondadosa i que es va portar sempre amb gran generositat cap a la seva persona. Penso que tots els que vam tractar el professor Bassegoda podem dir el mateix.

Vull llegir unes boniques paraules sobre el Professor, escrites per en Gabriel Córdoba. En Gabriel és arquitecte i també membre de la junta d'Amics de Gaudí. Fa ara un any i mig es va ordenar sacerdot i exerceix el seu ministeri a l'Equador, des d'on ens va escriure aquestes lletres en assabentar-se de la seva mort: *«Próximos a la celebración del funeral de nuestro querido y recordado amigo y Presidente, Dr. Joan Bassegoda, quiero estar unido a vosotros, compañeros y amigos de la Junta de Amics de Gaudí. En estos momentos dulces y tristes, nuestro sentir de creyentes nos confirma que el Profesor está gozando ya de la íntima unión con Dios. Pero en nosotros nos queda el dolor de un ser querido que se nos ha ido, y del que no podemos gozar de su presencia entrañable, que nos daba seguridad, sabiduría y visión de tantas vivencias humanas, especialmente las que se relacionaban con Antoni Gaudi. Nuestro querido Profesor Bassegoda fue ejemplo claro de la persona entregada a una labor intelectual fecunda, sellada con su particular magis-*

terio, que siempre acogió al que se acercaba con honradez a investigar sobre cuestiones gaudinistas. Como buen profesor universitario tenía una visión abierta y universal, superadora de las pequeñeces y mezquindades que a veces rodean la vida académica, profesional y social. Fue un hombre con dignidad y nobleza, y como tal defendió siempre los valores y principios religiosos que conformaron su vida como creyente en sus investigaciones y en sus conferencias, cosa que también le acarreó críticas, que nunca hicieron mella en sus convicciones profundas. Vosotros sabéis los padecimientos que tuvo al final de su vida originados por la actitud, que amparada en la aplicación inmisericorde de una legalidad, le privó de lo que era su sustento intelectual, y en definitiva lo que le daba un poco de ánimo y vitalidad: su espacio físico de la Real Cátedra de Gaudí, con sus libros y documentos, donde trabajaba. Su grandeza personal le hizo de nuevo aceptar con dignidad esta situación, aunque todos sabemos lo que le costó hacerlo. Todo este dolor seguro que Dios lo ha acogido, y ahora está transformado en su forma particular de gloria».

Els amics de Gaudí intentarem tenir bona cura del seu llegat intel·lectual i acadèmic, per justícia amb qui tant va lluitar per la integritat del patrimoni de Gaudí, preservant-lo de tantes estimes partidistes i defensant-lo davant interessos egoistes de tot tipus, per llegar-lo a les futures generacions en la seva més genuïna originalitat, el nostre estimat professor Joan Bassegoda.

Voldríem fer-ho com ell, amb la seva gràcia, lògica i encert, no com a científics que, com li agradava dir: *«és una malaltia molt desagradable i que costa molt de curar».*

Per acabar voldria llegir unes altres paraules. Són del professor Bassegoda dirigides a molts dels aquí reunits amb motiu d'agraïment. Són també una bona manera de fer-lo avui present entre nosaltres:

«Un vespre inoblidable»

«El 9 de febrer de 2009 s'escaigué el 79è aniversari de Joan Bassegoda Nonell i en aquella data tenia previst donar una conferència a les Aules de la 3ª edat de la Universitat de Barcelona però, advertit prèviament per Encarna Bayona de la UPC, Núria Nus de l'Acadèmia de Sant Jordi i per Núria Grau de la Casa Museu Gaudí del Park Güell, s'adreçà a les set del vespre de la referida data a la Casa Llotja de Mar, seu de la referida Acadèmia, on l'atengué el Secretari General de la corporació, Dr. Leopoldo Gil el qual després de comentar-li certs aspectes de l'entitat, el conduí a l'antiga Sala de Guixos actual Arxiu-Biblioteca, obrí la porta i li permeté veure com un grup d'unes 120 persones l'aplaudien i el felicitaven en ocasió del seu aniversari i també pel fet de la seva jubilació definitiva de la Reial Càtedra Gaudí. Profundament emocionat, ensems que sorprès de tan inesperat homenatge, escoltà commogut les paraules, que en nom dels presents li adreçà el Dr. Arquitecte Gustau Garcia Gavarró i es lliurà tot seguit a abraçar a tots els bon amics reunits en tan singular circumstància. En aquells moments li vingueren a la memòria les frases de Ramon Llull en el "Llibre d'Amic e Amat", les sentències de Ciceró a "De Amicitia" i els versicles de San Pau a la carta "A Efesios", on es defineix i elogia el noble i sublim sentiment de l'amistat entre humans.

Tot plegat, pensà l'homenatjat, demostrava la real i viva existència dels Àngels de la Guarda, que es feren presents aquell vespre de febrer embolcallant amb suau aura d'emoció i agraïment al vell professor i acadèmic.

Quan una cohort d'Àngels de la Guarda, àngels de la categoria moral, professional, acadèmica i científica com els que es reuniren en torn d'un amic, un sentiment d'alegria de l'ànima, de consol i de dolcíssima i íntima satisfacció envolta el cos i l'ànima de la persona, per poca sensibilitat que tingui.

Davant d'acte de tal magnitud espiritual, l'objecte de l'homenatge solament el pot agrair amb un recíproc testimoni d'afecte per tots i cada un dels presents i dels que s'adherien a l'acte de forma escrita amb el vehement desig que el bon Déu els beneeixi per tan gran mostra d'afecte i estima.»

«†Barcelona, diumenge 8 de març de 2009.
Festivitat de Sant Joan de Déu, mr.»

Joan Bassegoda i Nonell. Descansi en Pau.

Moltes gràcies.

28 de novembre de 2012